

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.6.22
KOM(2011) 381 galutinis

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

dėl ES Baltijos jūros regiono strategijos (ESBJRS) įgyvendinimo

1. Įžanga

ES Baltijos jūros regionas su beveik 85 mln. gyventojų (17 proc. ES gyventojų) aktyviai išnaudoja gausias plėtros suteiktas galimybes, stiprindamas savo integraciją ES ir regioninę sanglaudą. Todėl vis daugiau žinoma apie bendrus regiono gamtos išteklius ir geriau suvokiamas jo ekologinis pažeidžiamumas. Neseniai įvykusi ekonomikos krizė pabrėžė poreikį bendradarbiauti ir regiono šalys veiksmingai į jį reagavo.

Svarbų vaidmenį atliko 2009 m. birželio mėn. Europos Komisijos priimta Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija¹, kurią 2009 m. spalio mėn. patvirtino Europos Vadovų Taryba². Joje sprendžiami pagrindiniai uždaviniai ir atskleidžiamas neišnaudotas šio didelio regiono, apimančio apie trečdalį viso ES ploto, potencialas. Ji sudaro integruotą sistemą šios seklios uždarnos jūros ekologinei būklei gerinti ir transporto spūsčių bei energijos tinklų jungčių problemoms spręsti. Ji sudaromos palankios sąlygos tarpvalstybinėms rinkoms bei bendriems mokslinių tyrimų, inovacijų ir įmonių tinklams kurtis. Šiais konkrečiais veiksmais strategija labai prisideda prie tokių svarbių ES politikos sričių kaip strategijos „Europa 2020“ ir integruotos jūrų politikos, taip pat stiprindama regiono integraciją ES po plėtros.

Strategija rodo, kad bendrais veiksmais galima veiksmingai spręsti kylančius uždavinius – skatinti darnią aplinką, didinti regiono gerovę, prieinamumą bei patrauklumą ir užtikrinti saugą ir saugumą. Ji sustiprinamos pastangos siekti bendrų ES tikslų ir integruojami bendrais uždaviniais pagrįsti teritoriniai ir sektorių klausimai. Išorės bendradarbiavimo pagrindą sudaro Šiaurės dimensija – bendra ES, Rusijos, Norvegijos ir Islandijos politika.

Dabar, kai strategija jau kuris laikas įgyvendinama, matyti tokio naujo bendradarbiavimo nauda. Ji parodo nacionalinių, regionų ir pilietinės visuomenės partnerių įsipareigojimą, ypač paremtą Europos Parlamento darbu ir aktyviu vietos lygmens dalyvavimu viešų konsultacijų etapu³. Nors įgyvendinant strategiją kyla klausimų, kuriuos reikės spręsti ateityje, įskaitant geresnį finansavimo suderinimą ir organizacinės struktūros stiprinimą, Komisijos vertinimu, strategija jau teigiamai prisideda prie glaudesnio regiono bendradarbiavimo.

Taryba paragino Komisiją „ne vėliau kaip 2011 m. birželio mėn. pateikti ataskaitą Tarybai apie padarytą pažangą ir pasiektus rezultatus“⁴. Ši ataskaita pateikiama po 2010 m. tarpinės peržiūros, kuri 2010 m. spalio 14–15 d. aptarta su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais Taline vykusiame metiniame forume. Kadangi strategija yra dinaminis, inovacinis procesas, kuriam reikia laiko, šioje ataskaitoje pateikiamos rekomendacijos, ką būtų galima tobulinti ateinančiais metais. Ji taip pat yra suteikia postūmį rengiant ES Dunojaus regiono strategiją ir kitoms galimoms būsimoms iniciatyvoms, įskaitant turinčias panašų ar didesnio masto jūrų aspektą.

¹ COM(2009) 248, 2009 6 10 .

² 2009 m. spalio 29–30 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino ESBJRS ir paragino visus susijusius subjektus imtis skubių veiksmų, kad ji būtų visapusiškai įgyvendinta.

³ Veiksmų planas su pastabomis pateikiamas strategijos interneto svetainėje http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/index_en.htm.

⁴ 2009 m. spalio 26 d. Bendrųjų reikalų tarybos išvados.

2. Pagrindiniai laimėjimai

Igyvendinant šią strategiją imtasi konkrečių veiksmų racionaliau panaudojant išteklius. Sukurti nauji darbo metodai bei tinklai ir parengta daug iniciatyvų, kaip antai:

2.1 Nauji projektai

Parengta ir finansuota daug naujų projektų⁵, kuriais siekiama 15 prioritetinių sričių, išdėstytų prie strategijos pridėtame veiksmų plane, tikslų, pavyzdžiui:

- **„Baltic Deal“**, kuriuo bendradarbiaujant su regiono ūkininkais siekiama sumažinti maistinių medžiagų nutekėjimą ir tokiu būdu eutrofikaciją;
- **„CleanShip“**, kuriuo labai sumažinama laivų tarša, suteikiant „Švarios laivybos Baltijos jūroje“ vėliavą;
- **„Suskystintų gamtinių dujų (SGD) galimybių studija“**, kuriuo vystomas tvarus trumpųjų nuotolių jūrų transportas;
- **„BaltAdapt“**, kuriuo rengiamas regiono prisitaikymo prie klimato kaitos planas;
- **„BSR Stars“**, kuriuo remiama inovacijos, inovacijų grupių ir MVI tinklų programa, didinant bendrą regiono inovacijų pajėgumą, plėtojant esamus tinklus ir inovacijų grupes, taip pat sukuriant naujus inovacijų specialistų, bendrovių, mokslinių tyrimų organizacijų ir politikos formuotojų tinklus;
- **„ScanBalt Health Port“**, kuriuo siekiama, kad Baltijos jūros regionas taptų pažangiausiu ir klestinčiu pasaulio „sveikatingumo regionu“;
- **„Baltic Transport Outlook“**, kuriuo teikiama struktūrinio planavimo parama regiono transporto infrastruktūrai, pagrįsta prekių ir keleivių srautų analize.

Išvardyti projektai yra tik keli pavyzdžiai iš per 80 pavyzdinių projektų, įgyvendinamų pagal veiksmų planą. Kitais projektais sprendžiami patys įvairiausi susiję regiono uždaviniai, pavyzdžiui, kuriamos saugomos jūrų teritorijos (tokiu būdu Baltijos jūros regionas taptų pirmuoju jūros regionu pasaulyje, pasiekusiu Biologinės įvairovės konvencijos tikslą nustatyti bent 10 proc. teritorijos kaip saugomą). Kitais projektais, remiantis bendradarbiavimu Baltijos jūros regione, sprendžiami tokie įvairūs klausimai kaip pavojingų medžiagų kontrolė, bendrosios rinkos kliūčių pašalinimas ir maždaug 200 regiono universitetų bendradarbiavimo stiprinimas.

Šios pirmosios iniciatyvos tampa pavyzdžiu kitiems projektų vykdytojams.

2.2 Naujas postūmis esamiems projektams

Strategija remiasi ankstesnio bendradarbiavimo ir esamų projektų patirtimi. Ja pagerinamas matomumas, išplėtojami tinklai, užtikrinamos aiškesnės tiesioginės sąsajos su nacionaliniu ir Europos politikos formavimu. Pavyzdžiui:

⁵ Daugiau informacijos apie projektus pateikiama strategijos svetainėje.

- trys Baltijos valstybės integruojamos į Europos energijos rinką įgyvendinant Baltijos energijos rinkos jungčių planą, pagrįstą strategijoje nustatytais makroregioniniais energijos prioritetais;
- projektu „Baltic Master II“ parengtos geresnės technologijos, pavyzdžiui, dumblo sunkvežimiai ir alyvuoto vandens transportas, kad laivai galėtų lengviau atliekas pristatyti į uostus. Šiame projekte dabar dalyvauja 15 regiono uostų.

Strategija taip pat užtikrinamas dėmesys prioritetams ir masto ekonomija. Tai užtikrinama sugrupuojant projektus panašiomis temomis:

- Nustatyti tvaraus žemės ūkio projektai: **„Baltic Compass“** – kaip pagrindinis ryšių centras politikos klausimams, **„Baltic Manure“**, kuriuo sprendžiamas didelį susirūpinimą keliantis gyvūninių atliekų kaip didelio jūros taršos šaltinio klausimas, ir **„Baltic Deal“**, kuriuo konsultuojami ūkininkai.
- Trys transporto projektai **„TransBaltic“**, **„East West Transport Corridor II“** ir **„Scandria“**, kuriais sutariama dėl bendros veiklos, darbo pasidalijimo ir priemonių suderinimo, siekiant žaliųjų koridorių.

Daugeliui kitų esamų projektų buvo naudinga geresnė strateginė sistema, sąsajų plėtojimas, ir tokiu būdu sustiprintas jų poveikis.

2.3 Nauji ir plėtojami tinklai

Strategija skatinamas naujų įtraukimų tinklų plėtojimas, glaudesnis bendradarbiavimas ir geresnis darbo pasidalijimas esamuose tinkluose. Ji veikia kaip bendras atskaitos taškas daugeliui Baltijos jūros regiono organizacijų. Vis dažniau žmonės ir struktūros savo darbą grindžia veiksmų plane nustatytais prioritetais.

Pavyzdžiui, strategijoje nustatyta:

- Nauja jūrų bendruomenės sistema. Baltijos jūros aplinkos apsaugos komisija (HELCOM) yra glaudžiai susijusi su aplinkosaugos uždaviniais. Tai kelių prioritetinių sričių pavyzdinis projektas (*Flagship Project Leader*). Jo Baltijos jūros veiksmų planas ir strategija papildo vienas kitą siekiant geros aplinkos būklės, kaip to reikalaujama Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje. Regioninės organizacijos, kaip antai Baltijos jūros valstybių taryba (BJVT), Baltijos jūros parlamentinė konferencija ir Baltijos jūros valstybių subregioninis bendradarbiavimas, sustiprino bendradarbiavimą ir pagerino valdymą jūros klausimais.
- Užmegzti ryšiai tvarumo klausimais su BJVT ekspertų grupe *Baltija 21*.
- Parengus strategiją Šiaurės Ministrų Taryba išplėtojo savo tinklus, kad jie apimtų visą Baltijos jūros regioną.
- Baltijos jūros kovos su organizuotu nusikalstamumu darbo grupė naujoviškai panaudojo savo esamas struktūras, kad dar labiau sumažintų tarpvalstybinio nusikalstamumo daromą žalą; tai ypač svarbu, nes skiriamas didesnis dėmesys vietos ir regionų administracijoms, išplečiami jų sprendimų priėmimo ir biudžeto įgaliojimai.
- Regiono transporto ministerijos dabar koordinuotai planuoja investicijas į infrastruktūrą.

- Šiaurės dimensijos visuomenės sveikatos ir socialinės gerovės partnerystė (NDPHS – pagrindinis sveikatos prioriteto partneris) susijungė su naujais partneriais, pavyzdžiui, regionų e. sveikatos tinklu.
- Pagal strategiją parengta Jungtinė Baltijos jūros mokslinių tyrimų ir plėtros programa BONUS, kuri 2010 m. rugsėjo mėn. priėmus sprendimą buvo įsteigta ES teisės aktu, jai priskiriant 100 mln. EUR biudžetą. Jos tikslas – remti bendrą programavimą ir tikslinius mokslinius tyrimus, kuriais sprendžiami svarbiausi Baltijos jūros klausimai. Visapusiško įgyvendinimo etapas prasidės 2011 m. lapkričio mėn.

Iš tiesų, šis susietas požiūris į Baltijos jūros regiono klausimus yra viena svarbiausių sričių, kurioje pasiekta pažanga. Yra daug kitų naujų besiformuojančių tinklų pavyzdžių: kuriais skatinami ekologiški viešieji pirkimai, skirti bendradarbiauti siekiant visapusiško bendrosios rinkos įgyvendinimo, skatinti mokslinius tyrimus ir inovacijas, ir net tokių tradicinių konkurencijos sričių kaip turizmas tinklai. Atsižvelgiant į didelę pačios jūros svarbą, įkurtas naujas jūrų mokymo tinklas, kuriuo siekiama suburti regiono kompetencijos centrus.

2.4 Politikos formavimas ir sanglauda

Strategija – tai ne tik projektai. Integruotai dirbant taip pat skatinamas geresnis politikos formavimas ir suderinimas, kartu su veiksmingesniu esamų metodų įgyvendinimu. Be to, taip užtikrinama, kad sektorių politikos sritys – įskaitant transportą, švietimą, energiją ir klimata, aplinką, žuvininkystę, pramonę, inovacijas, sveikatą ir žemės ūkio politiką – būtų nuoseklios ir pritaikytos prie viso Baltijos jūros regiono poreikių. Pavyzdžiui, siekiant užtikrinti realų ekologinį poveikį, aplinkos aspektas turi būti įtrauktas į politikos svarstymus visais lygmenimis, įskaitant vietos ir pilietinės visuomenės debatus.

Kiti pavyzdžiai:

- Pavyzdiniu projektu **„Laipsniškas fosfatų naudojimo mažinimas plovikliuose“** sprendimų priėmėjai informuojami apie nacionalinius teisės aktų leidybos veiksmus, būtinus siekiant apriboti fosfatų naudojimą buitiniuose skalbinių plovikliuose ir automatinėms indaplovėms skirtuose plovikliuose.
- Projektu **„Baltijos jūros regiono darbo jėgos tinklas“** skelbiamos darbo rinkos strategijos rekomendacijos, kuriomis siekiama tvaraus judumo.
- Projektu **„MARSUNO“** skatinama tolesnė jūrų stebėjimo sistemų integracija ir suteikiamas modelis visos Europos politikos formuotojams.
- **Forumas „BaltFish“** regionui ir ES suteikia svarbią galimybę parengti ir išbandyti naują, labiau regioninį žuvininkystės valdymo metodą⁶.

Stiprų strategijos jūrų komponentą sudaro regioninis ES integruotos jūrų politikos⁷ įgyvendinimas. Bendra jūrų erdvės planavimo veikla – priemonė, kuria siekiama pagerinti sprendimų priėmimą, nustatant dėl jūrų erdvės konkuruojančių sektorių interesų pusiausvyrą ir tvariai naudojant jūrų teritorijas. Integruojant jūrų stebėjimo sistemas geriau derinamos įvairios politikos sritys, sudarant galimybes subjektams keistis informacija, siekiant veiksmingiau reaguoti į kylančias problemas. Be to, naujų darbo vietų ir ekonominių galimybių sukuria Baltijos jūros regione įgyvendinamos iniciatyvos, kuriomis siekiama, kad

⁶ Žalioji knyga „Bendrosios žuvininkystės politikos reforma“. COM(2009) 163 galutinis, 2009 4 22.

⁷ Integruota jūrų politika Europos Sąjungai. COM(2007) 575 galutinis, 2007 10 10 ir SEC(2007) 1278, 2007 10 10; 16616/1/07 REV 1.

laivai būtų svarūs ir ekonomiškai naudotų kurą, ir diegiamos tokios technologijos kaip atviros jūros vėjo jėgainės.

2.5 Finansavimo ir kitų finansinių iniciatyvų suderinimas

Siekiant sėkmingo įgyvendinimo labai svarbu turimą finansavimą suderinti su strategija. Vienas iš uždavinių buvo sanglaudos politikos, vien pagal kurią Baltijos jūros regionui skirta apie 50 mlrd. EUR, veiksmų suderinimas su pagrindiniais ES ir nacionaliniais finansavimo šaltiniais. Svarbios pažangos pasiekta šiose srityse:

- Keliose Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) programose, pavyzdžiui, Švedijos konkurencingumo programose parengti nauji atrankos kriterijai. Pagal tarpvalstybinę Baltijos jūros regiono programą pavyzdiniams projektams skirta 88 mln. EUR, o ketvirtasis lėšų panaudojimo etapas skirtas konkrečiai strategijai remti. Tarpvalstybinės bendradarbiavimo programos paragino projektų pareiškėjus remti strategijos požiūrį. Parengti sąrašai, kuriuose nurodyta kur ir kaip esami sanglaudos politikos projektai prisideda prie strategijos įgyvendinimo ir kuriuos platina įvairių programų institucijos.
- Remiant Europos žuvininkystės fondui (EŽF) įsteigtas naujas Baltijos jūros vadovaujančiųjų institucijų ir žuvininkystės vietos veiklos grupių tinklas skatina tarpvalstybinį bendradarbiavimą, siekiant tvaraus Baltijos jūros regiono žuvininkystės rajonų vystymosi. Tikimasi, kad taip bendradarbiaujant bus parengti bendri projektai, kuriais bus prisidedama prie ESBJSRS įgyvendinimo. Be to, 2010 m. įgyvendinimo ataskaitose valstybės narės įtraukė konkretų skyrių, kuriame išdėstė, kaip jų programomis prisidedama prie strategijos įgyvendinimo.
- Kai kurios valstybės strategiją rėmė Europos socialinio fondo (ESF) programose. Pavyzdžiui, Švedijos ESF vadovaujančioji institucija tarpvalstybinės veiklos reikalavimą laiko prioritetu daugelyje kvietimų teikti projektų pasiūlymus. Danija ir Estija taip pat pabrėžė tarpvalstybinį aspektą ESF projektuose. Tuo remdamasi Švedijos vadovaujančioji institucija bendradarbiauja su kolegomis iš Baltijos jūros regiono valstybių neoficialiame „Baltijos jūros regiono ESF tinkle“, įkurtame ir plėtojamame tam skirtame projekte 2011–2012 m.
- Į strategijos požiūrį atsižvelgiama ir kitose ES finansuojamose programose. Pavyzdinis projektas **„Darni kaimo plėtra“** finansuotas kaip tarpvalstybinis projektas pagal kaimo plėtros programas, finansuojamas iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšų.
- Mokslinių tyrimų ir plėtros srityje savo sąsają su strategija sustiprino programa BONUS. Imtasi veiksmų, siekiant įtraukti inovacijų finansavimo agentūras, ypač geriau išnaudoti pavyzdinį strategijos projektą **„BSR Stars“**.
- Europos Parlamento iniciatyva iš 2011 m. ES biudžeto skiriama 2,5 mln. EUR, daugiausia prioritetinių sričių koordinatorių darbui remti.
- Paskolas daugeliui pavyzdinių projektų taip pat suteikė Europos investicijų bankas (EIB) ir Šiaurės investicijų bankas (NIB). Du tokie pavyzdžiai yra Vroclavo vandens ir nuotekų projektas (projekto vertė 158 mln. EUR) ir geležinkelio „Rail Baltica“ atkarpos Latvijoje (projekto vertė 80 mln. EUR) – abu remiami EIB suteiktomis paskolomis.

Komisija ir Europos investicijų bankas (EIB) vertina bendros įgyvendinimo programos galimybes. Tai palengvintų projektų, kuriuos bankas galėtų remti dotacijomis ir paskolomis, rengimą, stebėseną ir paskatintų veiksmingą projektų įgyvendinimą.

Prisidėjo ir kitos organizacijos. Pavyzdžiui, lėšų pradinėms investicijoms skyrė Šiaurės Ministrų Taryba ir Švedijos plėtros agentūra (SIDA). Taip pat telkiamas nacionalinis, regioninis, vietos ir privataus sektoriaus finansavimas.

2.6 Bendradarbiavimas su Baltijos jūros regiono valstybėmis, kurios nėra ES narės

Kadangi strategija yra ES iniciatyva, ji neįpareigoja ne ES valstybių narių. Tačiau paramą strategijai pareiškė visos trys labiausiai su ja susijusios šalys – Rusija, Norvegija ir Baltarusija. Su Rusija, nepakeičiamu Baltijos jūros regiono partneriu, siekiama bendradarbiauti keliais lygmenimis:

- Šiaurės dimensija sudaro sąlygas diskusijoms ir bendriems veiksams. Pavyzdžiui, Šiaurės dimensijos transporto ir logistikos partnerystė padeda aktyviai spręsti problemas, susijusias su regiono geografija, įskaitant didelius atstumus ir struktūrinius trūkumus.
- Esamos institucijos ir partnerystės, įskaitant BJVT ir HELCOM, ragino visus regiono partnerius rengti bendrus planus.
- Europos Komisija ir Rusijos Federacija sustiprino tam tikrus bendradarbiavimo aspektus, ypač bendradarbiavimą bendrų interesų projektuose, pavyzdžiui, pagal ES ir Rusijos modernizavimo partnerystę, pradėtą 2010 m. birželio mėn.
- Regionai taip pat parengė konkrečių dvišalių iniciatyvų ir projektų.

Bendradarbiavimas strategijos srityje su ne ES šalimis paremtas 20 mln. EUR iš 2010 m. ES biudžeto, vėlgį Europos Parlamento iniciatyva. Ši parama daugiausia skirta aplinkos projektams, įgyvendinamiems pagal Šiaurės dimensijos aplinkos partnerystę ir HELCOM.

3. Organizacinė struktūra

Valdymo struktūra buvo išplėtotą, kad kuo labiau sustiprintų įgyvendinant strategiją dalyvaujančių įvairių subjektų ir organizacijų bendradarbiavimą. Šiame darbe dalyvauja įvairūs suinteresuotieji subjektai, įskaitant: ES įstaigas, tarptautines finansų institucijas, politines institucijas ir organizacijas, makroregionines organizacijas, kurios specializuojasi įvairiose politikos srityse, regionines organizacijas bei NVO ir atskirus regionus bei miestus. Daugiapakopis valdymas yra vienintelis praktinis būdas pasinaudoti tokia įvairia patirtimi:

- Subnacionaliniu lygmeniu atskiri euroregionai, regionai, apskritys ir miestai rodo stiprų įsipareigojimą, daugelis jų vadovauja prioritetinėms sritims, horizontaliems veiksams ir (arba) pavyzdiniams projektams. Sutelkti vietos partneriai ir ekspertai.
- Strategija paremta prioritetinių sričių koordinatorių (paprastai tai nacionalinės ministerijos, agentūros arba regionai), atsakingų už kiekvieną svarbią veiksmų plano sritį, dalyvavimu.
- Aštuonios Baltijos jūros regiono ES valstybės narės yra politiškai įsipareigojusios aukščiausiu lygmeniu, o nacionaliniai informacijos centrai užtikrina įvairių subjektų

kiekvienoje administracijoje veiksmų nuoseklumą. Nacionalinis informacijos centras atlieka itin svarbų vaidmenį – užtikrina aktyvų ir koordinuotą nacionalinį, visų pirma visų susijusių ministerijų, dalyvavimą.

- Baltijos jūros regionui, be kita ko, atstovauja Baltijos vystymosi forumas (BDF), HELCOM ir VASAB (*Vision and Strategies around the Baltic Sea* – „Baltijos jūros vizija ir strategijos“), tiesiogiai atsakingi už įvairių veiksmų plane išvardytų projektų ir veiksmų įgyvendinimą. Šiaurės Ministrų Taryba, Baltijos Ministrų Taryba ir BJVT atsižvelgia į strategiją savo politikos darbotvarkėse, organizuodamos bendrus renginius ir prisidedamos prie pavyzdinių projektų.
- Europos lygmuo atstovaujamas palaikant nuolatinį ryšį su ES institucijomis ir patariamosiomis įstaigomis, visų pirma Aukšto lygmens ekspertų ir patarėjų strategijos klausimais, paskirtų visų valstybių narių, grupe. Europos Komisija prisideda kaip nepriklausomas visos ES patirties šaltinis.
- Itin svarbus viešasis aspektas. Šiuo atžvilgiu labai vertingas bendradarbiavimas su Europos Parlamento Baltijos jungtine grupe ir Regioninės politikos komitetu, taip pat Regionų komitetu ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.
- Organizacinį darbą itin palengvina veiksmų planas. Jame atkreiptas dėmesys į politinius prioritetus, nustati konkretūs veiksmai, kuriuos būtina atlikti, ir kaip prioritetas nustatytas geras planavimas. Strategijos sąvoką jis pavertė lengvai suprantama realybe ir palengvino bendravimą. Šiam darbui labai svarbus besikeičiantis veiksmų plano pobūdis, todėl jis turėtų būti nuolat atnaujinamas.

Techniniu lygmeniu itin vertingas šaltinis – ES programos INTERACT biuras Turku mieste. Strategija taip pat pragmatiškai pasinaudojo kitomis esamomis struktūromis. Laikantis požiūrio, pagal kurį regiono ribos suvokiamos lanksčiau, veiksmingai sprendžiamos problemos dirbtinai nenustatant geografinių ribų.

4. Įgyta patirtis

Dabar reikia įtvirtinti strategijos teikiamą naudą bendradarbiavimui regione. Vertėtų pabrėžti šiuos aspektus:

- **Išlaikyti politinį postūmį**

Sėkmei būtina politinė valia. Siekiant, kad šis impulsas neišblėstų, strategija turi būti atskaitos tašku visuose susijusiuose posėdžiuose ir viršūnių susitikimuose. Be to, ji turi būti reguliariai įtraukiama į atitinkamų Ministrų tarybų darbotvarkę ir būti natūraliu pagrindiniu Europos ir nacionalinių parlamentų diskusijų objektu. Į ją turėtų būti atsižvelgiama atitinkamame būsimame politikos programavime visais lygmenimis. Siekiant tai palengvinti, strategijoje turėtų būti aiškiau išdėstyta, kaip ji gali patenkinti skubius regiono poreikius, pavyzdžiui, nustatant aiškius tikslus.

- **Įsipareigojimas**

Strategija turi būti geriau įtvirtinta politinėse ir administracinėse struktūrose. Jos struktūra vis dar pažeidžiama dėl organizacinių pokyčių arba politinių prioritetų pasikeitimų. Ilgalaikiem tvarumui užtikrinti būtinas institucinis stabilumas ir pakankami žmogiškieji ištekliai (regionų, nacionaliniu ir Europos lygmeniu). Kad šie tikslai būtų pasiekti, svarbu, kad visapusiškai dalyvautų ne tik prioritetinių sričių koordinatoriai, bet ir jų kolegos kitose dalyvaujančiose

valstybėse narėse. Todėl susijusios ministerijos turi imtis aktyvesnio vaidmens ir skirti pakankamai darbuotojų bei suteikti pakankamą paramą.

- **Tikslai ir vertinimas**

Dėl strategijos svarbos formuojant ir įgyvendinant politiką labai svarbu įvertinti pažangą. Iš pradžių strategijoje nebuvo numatyta konkrečių tikslų. Tačiau Komisija ir kiti suinteresuotieji subjektai, pasiremami esamais ir prireikus nustatomais tikslais, turėtų apibrėžti tiek kiekybinius, tiek kokybinius tikslus ir rodiklius strategijai stebėti. Kai kuriose prioritetinėse srityse, pavyzdžiui, su vandens ir jūrų aplinka susiję veiksmai, tokie tikslai jau egzistuoja (Vandens pagrindų direktyva, HELCOM Baltijos jūros veiksmų planas, Jūrų strategijos pagrindų direktyva) ir galėtų būti naudingi. Dėl siūlomų tikslų ir rodiklių turėtų būti plačiai konsultuojamasi.

- **Ryšiai ir dalyvavimas**

Labai svarbu, kad visuomenė būtų gerai informuota apie strategiją ir jos rezultatus. Strategija turi būti matomesnė. Reikėtų įtraukti pagrindines grupes, pavyzdžiui, vietos ir regionų institucijas, NVO ir privatų sektorių. Jau dabar turime pavyzdžių, ką reikėtų skatinti toliau – tai neoficiali ES regioninių biurų Baltijos jūros klausimais grupė arba BDF ryšiai su svarbiomis regiono bendrovėmis.

- **Ryšiai su kitomis sritimis**

Labai naudinga skatinti įvairių sektorių bendradarbiavimą. Komisija ir kiti subjektai skatina praktinius seminarus ir naujus tinklus. 2010 m. metiniame forume buvo konkrečiai nagrinėjama labiau integruotų metodų teikiama nauda.

Atsižvelgiant į tai, neseniai į veiksmų planą buvo įtrauktas naujas horizontalusis veiksmas daugiapakopiam valdymui stiprinti. Du pavyzdžiai – vandens valdymo ir erdvės planavimo – parodo, kaip šiuo metu valdomas bendradarbiavimas regione ir kaip strategija gali pagerinti ryšius visuose lygmenyse. Šią patirtį reikia skatinti toliau.

- **Politikos formavimas**

Peržiūrint atitinkamas politikos sritis (pavyzdžiui, transporto, inovacijų, jūrų ir aplinkos), reikėtų atsižvelgti į jų daromą bendrą poveikį makroregionui. Šiame Baltijos jūros regione turėtų būti ypač atsižvelgiama į teritorinės sanglaudos svarbą, remiantis aiškiu *vieta* arba *regionu* pagrįstu aspektu. Atskiri projektai turėtų būti vertinami kaip prisidedantys prie strategijos įgyvendinimo ir kaip bendro požiūrio pavyzdžiai. Reikėtų nustatyti glaudesnes sąsajas su strategija „Europa 2020“ ir su kitomis strategijomis ir politikos sritimis, pavyzdžiui, vidaus saugumo strategija, bendra žemės ūkio politika ir bendra žuvininkystės politika.

Taip pabrėžiamas strategijos, kaip bendrų Europos prioritetų įgyvendinimo priemonės, potencialas. Makroregionai gali būti sudėtinė visos ES politikos dalimi. Taryba taip pat atkreipė dėmesį į aiškesnių Baltijos ir Dunojaus sąsajų poreikį⁸. Tuo remiantis į makroregionų patirtį, susijusią su politikos formavimu, turėtų būti atsižvelgiama Tarybos diskusijose ES lygmeniu. Sektorių tarybos galėtų makroregionų diskusijas naudingai įtraukti į savo darbotvarkes.

- **Tolesnis finansavimo suderinimas ir techninė parama**

⁸ 2011 m. balandžio mėn. Bendrųjų reikalų tarybos išvados dėl Dunojaus strategijos.

Siekiant užtikrinti, kad į makroregioninius prioritetus būtų atsižvelgta būsimose ES programose, būtinas geresnis koordinavimas pagal bendrą strateginę programą po 2013 m. Tai itin svarbu. Strategija atlieka pirmtako vaidmenį – tiesia kelią į naują finansinę ir programavimo perspektyvą, siekdama geresnio visų finansavimo priemonių suderinimo. Tai svarbu ne tik ES valstybėse narėse ir tarp jų: taip pat reikėtų gerinti strateginį dvišalių bendradarbiavimo programų su ne ES valstybėmis narėmis koordinavimą ES, nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis. Be to, jau matyti, kokią paramą teikia tarpvalstybinės bendradarbiavimo programos, apimančios tokią pačią geografinę teritoriją kaip ir makroregioninė strategija. Tokias programas reikėtų stiprinti ir glaudžiau susieti su šiuo darbu.

Be to, reikėtų nustatyti glaudesnes prioritetinių sričių koordinatorių ir ES programų vadovaujančiųjų institucijų sąsajas. Nacionaliniai ir tarptautiniai finansavimo šaltiniai regione turėtų visapusiškai atsižvelgti į strategiją. Prisidėti raginami ir kiti partneriai, pavyzdžiui, Šiaurės Ministrų Taryba ir Švedijos tarptautinė plėtros agentūra. Reikėtų skatinti naujoviškus finansavimo metodus. Geru pavyzdžiu galėtų būti su EIB rengiama įgyvendinimo priemonė. Bendrus projektus turėtų finansuoti įvairios nacionalinės ES programos ir tam turėtų būti sudaromos palankios sąlygos instituciniu požiūriu.

Svarbu užtikrinti finansavimą organizavimo paramai, susijusį su einamosiomis išlaidomis. 2011 m. iš ES biudžeto skiriama 2,5 mln. EUR. Tačiau, kadangi ateityje toks finansavimas negarantuojamas, reikėtų išnagrinėti kitas techninės paramos finansavimo galimybes, ypač pasinaudojant esamomis ir būsimomis programomis.

Taip pat apskritai strategijos lygmeniu arba konkrečiose prioritetinėse srityse ar pavyzdiniuose projektuose galėtų būti naudingi alternatyvūs bendradarbiavimo būdai, pavyzdžiui, Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės. Svarbus tokio bendradarbiavimo poveikis būtų tvirtesnės ir tvarios bendradarbiavimo struktūros, taip išvengiant esamų struktūrų dubliavimo.

5. Rekomendacijos

Apskritai aišku, kad strategija yra naujas būdas sutelkti įvairius partnerius ir susieti politikos sritis, kad kartu būtų pasiekta geresnių rezultatų nei veikiant atskirai. Savo ruožtu, remdamasi ataskaitoje aprašyta patirtimi, Komisija rekomenduoja:

- stiprinti integruotą strategijos pobūdį, ją labiau suderinant su strategijos „Europa 2020“ temomis ir pavyzdinėmis iniciatyvomis;
- užtikrinti strategijos europinį pobūdį, reguliariai diskutuojant strategijos klausimu įvairių politikos sričių tarybose;
- skirti pirmenybę tikslų nustatymui, kad strategija būtų geriau orientuota ir konkretesnė pagrindinių tikslų atžvilgiu;
- dėti dideles pastangas, kad sanglaudos politika ir kiti finansavimo šaltiniai regione būtų suderinti su strategijos tikslais;
- stiprinti įgyvendinimo struktūras (ypač prioritetinių sričių koordinatorius ir jų priežiūros grupes) tiek finansiškai, tiek darbuotojų atžvilgiu. Kiekvienai prioritetinei sričiai reikėtų įsteigti nacionalinius koordinavimo komitetus ir paskirti nacionalinius kontaktinius asmenis. Struktūras būtina gerai integruoti į ministerijas ir (arba) kitas atitinkamas įstaigas.

- siekiant užtikrinti įtraukesnį dalyvavimą strategijoje ir geresnį jos rezultatų suvokimą, parengti komunikacinę iniciatyvą.

Be to, Komisija ir toliau sieks nustatyti šio naujo makroregioninio požiūrio teikiamą naudą, kurią galėtų pagrįsti strategijos poveikio išorės vertinimu. Komisijos išvados bus įtrauktos į makroregioninės strategijos koncepcijos ataskaitą, kurią Taryba paprašė pateikti 2013 m. birželio mėn., remiantis geriausia gautos patirties analize.

Šioms rekomendacijoms būtina visų suinteresuotųjų subjektų nuomonė. Komisijos nuomone, ligi šiol pasiekti strategijos rezultatai ir vertinimas pagrindžia šias papildomas pastangas.